

Πρόγραμμα Inspires: Η
ανθεκτικότητα στην αγορά εργασίας
και ο ρόλος των πολιτικών
απασχόλησης και κοινωνικής
προστασίας
2013-2015

Δημουλάς Κώστας

Παπαδοπούλου Δέσποινα

Ομάδα Έρευνας Παντείου Πανεπιστημίου

- Αν. Καθηγήτρια Παπαδοπούλου Δέσποινα: Επιστημονικά Υπεύθυνη του Προγράμματος
- Επ. Καθηγητής Δημουλάς Κώστας: Κύριος Ερευνητής του Προγράμματος
- Αν. Καθηγήτρια Συμεωνάκη Μαρία: Συμμετοχή στο Πακέτο Εργασίας 2
- Υπ. Διδάκτωρ Υφαντή Αγγελική: Συμμετοχή στο πακέτο εργασίας 2
- Διδ. Κουραχάνης Νίκος Συμμετοχή στο Πακέτο Εργασίας 4

Ανθεκτικότητα: Τέσσερις διαφορετικές αντιλήψεις

- Ικανότητα των οργανισμών να αντιδρούν απέναντι στα εξωτερικά σοκ και να διατηρούν την **προϋπάρχουσα κατάσταση** τους (Berkes-Folke (1998)
- Ικανότητα των οργανισμών να αντιδρούν απέναντι στα εξωτερικά σοκ και να ξαναβρίσκουν την **ισορροπία τους σε μία νέα κατάσταση** (Holling, 1973)
- Ικανότητα των οργανισμών να αξιοποιούν το **εύρος της ελαστικότητάς** τους και να επανέρχονται σε μία **νέα δυναμική ισορροπία** (Martin, 2011)
- Ικανότητα **προσαρμογής στο εξωτερικό περιβάλλον** ώστε να **διατηρούνται(μεταρρυθμιζόμενες)** οι εσωτερικές δομές και ισορροπίες (VoC Hassink 2010)
  - **Κριτική**
- Επικεντρώνεται αποκλειστικά στις **εσωτερικές** αδυναμίες και ανισορροπίες
- Παραβλέπει τις ανισότητες που προκαλεί ο διεθνής καταμερισμός της εργασίας

Ανθεκτικότητα στην αγορά εργασίας

- Η ικανότητα της αγοράς εργασίας να απορροφά τους κραδασμούς που προκαλεί το εξωτερικό περιβάλλον και να περιορίζει τον αντίκτυπο τους στα επίπεδα ανεργίας, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό (Bigos et al, 2013)

Παράγοντες που επιδρούν στην ανθεκτικότητα της αγοράς εργασίας (Bigos et al., 2014)

A. Επικρατούσες συνθήκες/παράγοντες

- Θεσμικοί (νόμοι, ρυθμίσεις, κανονισμοί μορφοποίησης της εργασιακής σχέσης)
- Κοινωνικοοικονομικές συνθήκες (μέγεθος επιχειρήσεων, δομή της οικονομίας-κλαδική διάρθρωση, περιφερειακές ανισορροπίες)
- Δημογραφικά χαρακτηριστικά του εργατικού δυναμικού (ηλικία, εκπαίδευση, μεταναστευτικές ροές)

B. Μηχανισμοί αντίδρασης στα εξωτερικά σοκ:

- πολιτικές και προγράμματα απασχόλησης
- Πολιτικές και προγράμματα κοινωνικής προστασίας

Μεταβλητές που υποθέσαμε αρχικά ότι διαμορφώνουν την ανθεκτικότητα στη αγορά εργασίας

- **Ανεξάρτητες**

- Μεταβολή ΑΕΠ
- Μεταβολή αγοραστικής δύναμης
- Δαπάνες για αγορά εργασίας
- Χρόνος εργασίας
- Μορφές απασχόλησης
- Φορολογική επιβάρυνση της εργασίας
- Εκπαιδευτικό επίπεδο

- **Εξαρτημένες**

- Επίπεδο ανεργίας
- Μακροχρόνια ανεργία
- Επίπεδο φτώχειας
- Επίπεδο στέρησης

Αποτελέσματα ανάλυσης πολλαπλής παλινδρόμησης για τα έτη 2007-2010(Bigos at all , 2014)

- Οι μεταβλητές με την ισχυρότερη επίδραση είναι:
  - Η εξέλιξη του ΑΕΠ
  - Ο χρόνος εργασίας
  - Οι δαπάνες για την αγορά εργασίας
  - Οι περιφερειακές ανισότητες
  - Η αθέλητη μερική απασχόληση

Αποτελέσματα ανάλυσης παλινδρόμησης(συνέχεια)

- Ενώ ορισμένοι παράγοντες έχουν θετική επίδραση στην ανθεκτικότητα ορισμένων ομάδων προκαλούν αρνητικές επιδράσεις σε άλλες ομάδες(π.χ. χρόνος εργασίας, δαπάνες αγοράς εργασίας σε γενικό επίπεδο ανεργίας και φτώχεια)
- Οι νέοι και οι μετανάστες είναι οι περισσότερο ευάλωτες ομάδες
- Παρατηρούνται σοβαρές διαφορές μεταξύ των διαφορετικών χωρών πριν και μετά την κρίση

Βασικό συμπέρασμα ανάλυσης παλινδρόμησης (Bigos et al., 2014)

- Η εκτίμηση περί ανθεκτικότητας στην αγορά εργασίας επηρεάζεται από πολυσύνθετους συνδυασμούς παραγόντων και εμπεριέχει τρεις τουλάχιστον διαστάσεις:
  - **χρόνος** (πριν-μετά την κρίση)
  - **Χώρος** (χώρα-περιφέρεια)
  - **Κοινωνική Ομάδα** (γενικά το εργατικό δυναμικό ή ειδικές ομάδες)
  - **Διάσταση της μέτρησης-εκτίμησης ανθεκτικότητας** (φτώχεια-ανεργία-αποκλεισμός)

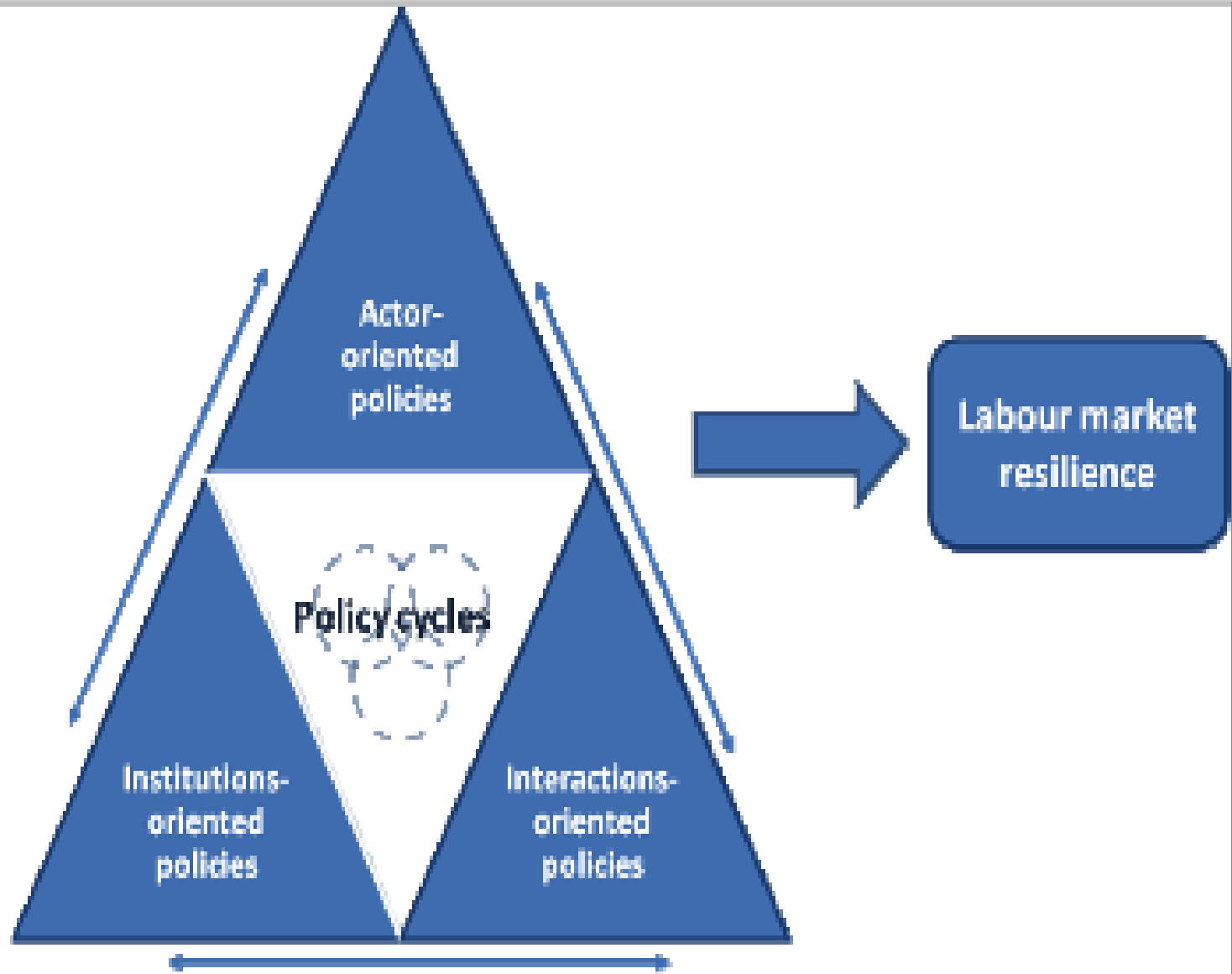
Εφτά (7) Κεντρικές Τάσεις καινοτομιών για την αντιμετώπιση της κρίσης και τη διατήρηση της ανθεκτικότητας στην αγορά εργασίας (Καταγράφηκαν συνολικά 459 καινοτομίες σε 11 χώρες) (1^η Διαφάνεια)

- **Αποφυγή κινδύνου-έγκαιρη παρέμβαση**
  - Κοινωνική επένδυση-Εγγύηση για τη νεολαία, αποφυγή εγκατάλειψης του σχολείου
- **Αποτροπή πρόωρων συνταξιοδοτήσεων**
  - Αύξηση επίσημου ορίου, φορολόγηση πρόωρων συντάξεων, πέναλτι, μείωση ποσοστών αναπλήρωσης, μερική συνταξιοδότηση
- **Ανάσχεση αδειών και συντάξεων για λόγους υγείας**
  - Κανόνες υγιεινής και ασφάλειας, αυστηρότερα κριτήρια για αναπηρικές συντάξεις
- **Μείωση διάρκειας ανεργίας (σύντομη και μακροχρόνια)**
  - Επιδοτούμενη προσωρινή απασχόληση, ευέλικτος χρόνος εργασίας, αλλαγή στη σχέση σχολείου εργασίας-πρακτική άσκηση

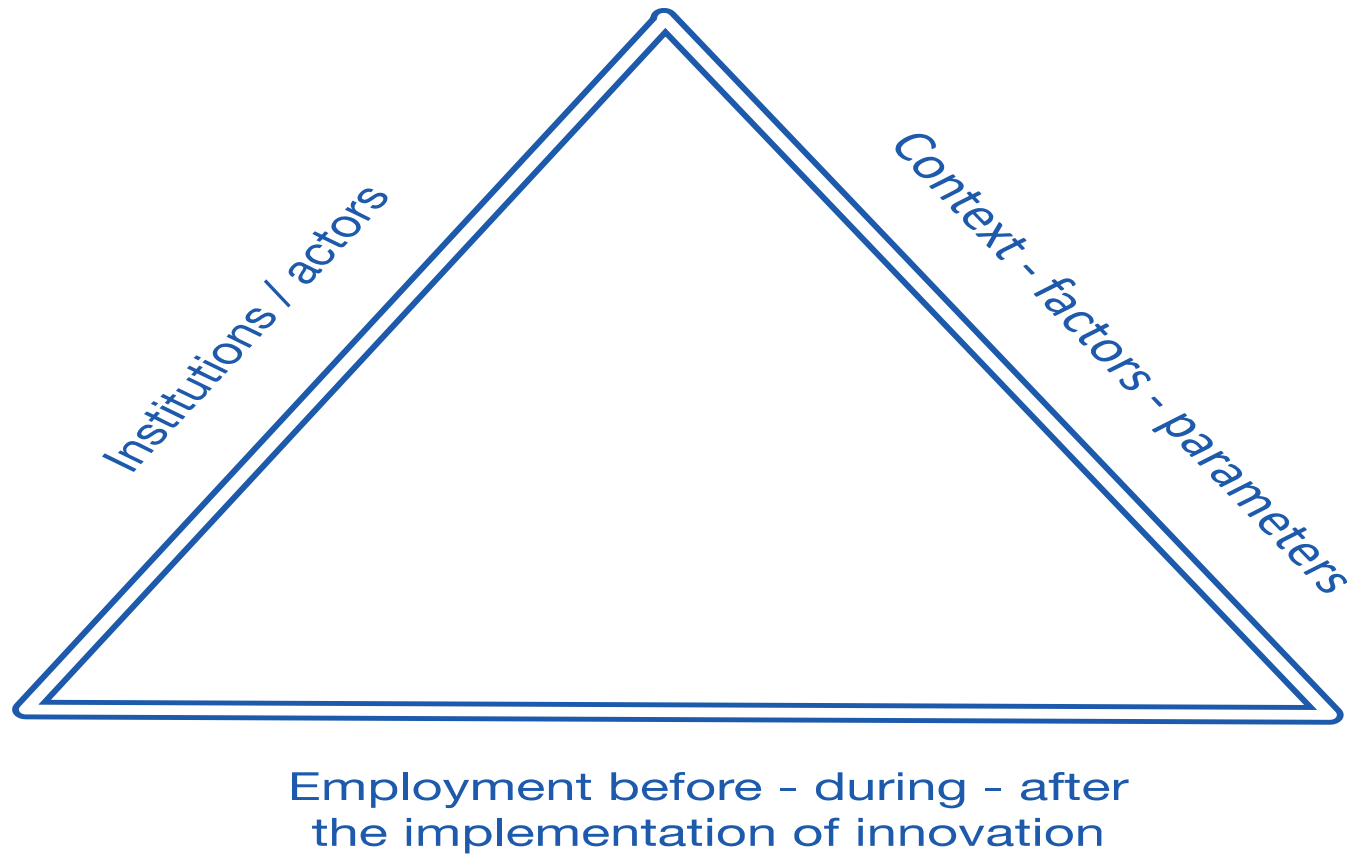
Τάσεις των καινοτομιών που υιοθετήθηκαν για τη διατήρηση της ανθεκτικότητας στην αγορά εργασίας (συνολικά 459 καινοτομίες) (2^η Διαφάνεια)

- **Ενεργοποίηση**
  - Θετικά κίνητρα (φορολογικά)
  - Αρνητικά κίνητρα (αυστηρότερα κριτήρια αιρεσιμότητας για επιδόματα)
- **Ευελιξία-ευελισφάλεια**
  - Διευκόλυνση πρόσβασης στην πρώτη εργασία (ευελιξία στις προσλήψεις –απολύσεις)
  - Συνέχιση επιδομάτων σε επισφαλείς θέσεις εργασίας
  - Μείωση ελάχιστου μισθού Θεσμοθέτηση ελάχιστου μισθού
- **Νέες δομές διακυβέρνησης των μηχανισμών απασχόλησης**
  - Ιδιωτικά γραφεία
  - Συγχώνευση υπηρεσιών (one-stop-shop)
  - Διάκριση Εθνικών και περιφερειακών επιπέδων διακυβέρνησης

Το τρίγωνο της καινοτομίας (Taylor- Gooby P. & Otto A. 2014)

Διαστάσεις που διαμορφώνουν την υιοθέτηση και την εφαρμογή καινοτομιών απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας (Dimoulas C. & Papadopoulou D., 2015)

Μεταβλητές που επηρεάζουν την υιοθέτηση και την εφαρμογή καινοτομιών απασχόλησης(σε βάθος μελέτη 49 πολιτικών)
(Dimoulas & Papadopoulou , 2015)

Πολιτικό πλαίσιο και πολιτική <ul style="list-style-type: none"> • Κομματικό σύστημα • Πολιτική κουλτούρα • Ρόλος κοινωνικών εταίρων και άλλων ενδιαφερομένων • Ομοσπονδοποίηση, αποκέντρωση, τοπικισμός	Θεσμικοί και χρηματοδοτικοί περιορισμοί <ul style="list-style-type: none"> • Θεσμικοί περιορισμοί • Σημεία αρνησικυρίας • Παίκτες αρνησικυρίας • Χρηματοδοτικές ανεπάρκειες • Εξωτερική χρηματοδοτική ενίσχυση • Περικοπές προϋπολογισμού
Χρονικό πλαίσιο <ul style="list-style-type: none"> • Σταδιακή μακροπρόθεσμη (άνω των 5 ετών) • Σταδιακή μεσοπρόθεσμη (3-5 έτη) • Γρήγορα οφέλη • Άμεσα αποτελέσματα (shock)	Διοικητικές ικανότητες και τεχνικές <ul style="list-style-type: none"> • Γραφειοκρατικοί κανόνες/Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ • Συστηματική αξιολόγηση και χρήση δεικτών • Parking and creaming effects και υποκατάσταση • Συμπληρωματικότητες

Τέσσερις εναλλακτικές διαδρομές υιοθέτησης και εφαρμογής καινοτομιών

- **1^η διαδρομή (Εν.Βασίλειο- Σκωτία)** Συγκεντρωτική λήψη αποφάσεων, ισχυρές διοικητικές ικανότητες και υποστήριξη αποφάσεων με επιστημονικά τεκμήρια (evidence based) που οδηγούν σε αποτελεσματικές, **γρήγορες και παραδειγματικές** αλλαγές διευκολύνοντας τις «**ανατροπές**» (Mahoney & Thelen: 2010).
- **2^η Διαδρομή (Γερμανία, Ελβετία, Σουηδία, Βέλγιο, Ολλανδία)** Βασίζεται στον κοινωνικό διάλογο και τη συναίνεση, στις ευρείες διαβουλεύσεις, στις αξιόπιστες αποδείξεις και στη συστηματική αξιολόγηση και προχωρά σε **βήμα προς βήμα** αλλαγές και σταδιακές μετατοπίσεις που διευκολύνουν τη **μακροπρόθεσμη μετάλλαξη** (Streeck & Thelen, 2005, Mahoney & Thelen: 2010).

Τέσσερις εναλλακτικές διαδρομές υιοθέτησης και εφαρμογής καινοτομιών

- 3^η Διαδρομή (Ελλάδα, Σλοβενία, Ουγγαρία) Δεν υπάρχει κανένας κοινωνικός διάλογος, απουσιάζουν τα ισχυρά επιστημονικά τεκμήρια και η ικανή διοίκηση. Αυτές οι ελλείψεις αλληλοεπιδρούν με τις έντονες εξωγενείς πιέσεις, τις ξαφνικές αλλαγές, τους πολύ περιορισμένους οικονομικούς πόρους και την οικονομική και τεχνική βοήθεια της ΕΕ με διφορούμενα αποτελέσματα. Οι καινοτομίες που υιοθετούνται και αναπτύσσονται στο πλαίσιο αυτής της διαδρομής είναι κατά κανόνα εργαλειακές (Hall 1993) και οι παραδειγματικές μεταβολές επιβάλλονται κυρίως από εξωτερικούς χρηματοδότες ή / και κοινοτικούς κανόνες και πρακτικές που εμποδίζουν την ικανότητα των χωρών αυτών να πραγματοποιούν αλλαγές με τις δικές τους δυνάμεις
- 4^η Διαδρομή (Ισπανία- Ιταλία) Χαρακτηρίζεται από περιορισμένο κοινωνικό διάλογο, αμφίπλευρα στοιχεία περιφερειοποίησης και ισχυρής επιρροής των κεντρικών κυβερνήσεων. Σε αυτή τη διαδρομή οι καινοτομίες επικεντρώνονται κυρίως στις εργαλειακές αλλαγές, ενώ οι παραδειγματικές αλλαγές συνήθως τεκμηριώνονται στους κανόνες της ΕΕ και την απαίτηση εξευρωπαϊσμού